

Presentació

**M. Teresa Anguera, Begoña Gros, Montserrat Sebastià
i Miquel A. Torralba***

L'impuls de l'activitat investigadora caracteritza actualment la major part de les polítiques educatives, i és una realitat inqüestionable que augmenta les exigències institucionals relatives a la producció científica en un panorama cada vegada més internacionalitzat. El saber es difon mitjançant circuits cada vegada més ramificats i fluids, alhora que s'accedeix a un volum creixent de producció científica amb una facilitat impensable fa una dècada, però també és un fet que es posen més en evidència els desfatsaments entre àmbits científics, entre *famílies* d'una determinada comunitat científica, entre perspectives agrosolades i novedoses del coneixement, entre cosmovisions localistes i d'ampli calat, entre tecnologies transferibles i reflexions epistemològiques... i podríem seguir mencionant una llarga sèrie de contradiccions que impregnen la nostra realitat diària. En definitiva, si bé és cert que es tracta de popularitzar l'activitat investigadora, també ho és que es multipliquen determinades barreres que amb més o menys subtilesa s'han d'esquivar perquè la investigació i els seus resultats siguin una realitat tangible.

En aquest context polièdric, ressalta una peça clau, sense la qual seria vana la pretensió de promoure la investigació i afavorir un creixement qualitatiu i quantitatiu dels seus fruits, que a la vegada es constitueix com un nus gordià no exempt de certa incomoditat per amplis col·lectius de la comunitat científica. Ens estem referint a la metodologia de la investigació, i ressaltem en especial la seva posició de frontissa en el doble paper que segons nosaltres li correspon. Per una part, l'extraordinària humilitat que li atorga el seu caràcter instrumental, que la posiciona permanentment en un segon pla, lluny de la preeminència de les qüestions substantives, que són les que habitualment constitueixen el sant i senya d'un investigador o d'un grup de treball. Però, per altra banda, i en justa contrapartida, s'ha de destacar que cap treball d'investigació, encara que es plantegi amb escasses

* M. Teresa Anguera, Begoña Gros, Montserrat Sebastià i Miquel A. Torralba són membres de la Comissió Organitzadora de les Jornades sobre Metodologia de la Recerca de la Divisió de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, celebrades els dies 16 i 17 de novembre de 2000 a Barcelona.

Adreces electròniques: M. Teresa Anguera: tanguera@psi.ub.es; Begoña Gros: tbgs01d@d5.ub.es; Montserrat Sebastià: sebastia@fd.ub.es; Miquel A. Torralba: mcmtj04d@d5.ub.es

ambicions, pot prescindir de l'adequació de la seva metodologia, la qual cosa li atorga una posició privilegiada i un espai imprescindible en tot treball d'investigació.

Habitualment s'ha atribuït a la metodologia el paper incòmode de restringir la nostra llibertat d'actuació, d'assenyalar unes directrius en el nostre camí d'indagació sobre un tema, o d'autodisciplinar-nos en la nostra feina, però és igualment cert que la metodologia ens ofereix unes pautes i guies d'actuació que ens aporten seguretat, oferint-nos importants recursos procedimentals per plantejar i desenvolupar amb raonable èxit les nostres investigacions.

Precisament per aquest paper cabdal que desenvolupa la metodologia de la investigació, es justifica de manera plena i sense embuts que hagi constituït el *leit motive* de les Jornades que ha organitzat la Divisió de Ciències de l'educació de la Universitat de Barcelona. Les conferències impartides i una petita memòria sobre els tallers organitzats es presenten en aquest dossier, i responen a diverses cares del context polièdric al qual ens hem referit.

La conferència *Controvèrsies metodològiques de la investigació*, pronunciada per Joan Mateo, ens situa a la complexa cruïlla en la qual es troba l'investigador en l'àmbit de les Ciències de l'Educació. La multiplicitat paradigmàtica i les crisis que ha comportat no és ni ha de constituir una rèmora o ancoratge amb un marc investigador ja superat. En tot cas, s'ha d'entendre com una crisi de creixement, amb la vitalitat que això comporta, inserida en un context que possibilita el compliment del paper social del coneixement, i amb la capacitat per evolucionar i integrar l'imparable desenvolupament tecnològic que ens envolta.

La conferència *Aplicacions de les metodologies científiques en la investigació educativa*, pronunciada per Leonor Buendía, ens presenta una àmplia panoràmica conceptual, cronològica i temàtica de la investigació educativa, que acompanya l'estudi bibliomètric realitzat. Aquest mapa tractat adquireix uns perfils específics que donen compte de la caracterització de diverses categories temàtiques de l'àmbit educatiu que s'han trobat en una situació prioritzada, dels debats que han portat a posicionaments dels investigadors o grups d'investigació, o de les metodologies utilitzades.

La conferència *Avaluació de la producció científica en Ciències de l'educació i Ciències de la Documentació*, pronunciada per José R. Pérez, va abordar una qüestió en alça actualment. Sense cap mena de dubte, l'avaluació de la producció científica té arestes afilades, tant des de la perspectiva quantitativa com qualitativa. Així, mentre els recomptes requereixen aclarir qüestions prèvies relatives a la coautoria, o a la visibilitat de la producció, i aquesta cada vegada més es caracteritza segons el seu caràcter nacional o internacional, l'índex d'impacte s'ha convertit en la principal

qüestió transversal i —perquè no, també discutida— relativa a la qualitat de les publicacions periòdiques.

A més de les conferències impartides i de les taules rodones i exposicions de pòsters que van tenir lloc a les Jornades, s'inclouen en aquest dossier unes breus memòries de dos tallers: un d'aquests relatiu a *Fonts i recursos d'informació per a la recerca*, organitzat per Amadeu Pons, i l'altre sobre *Tractament digital de la imatge com a suport per a la recerca*, organitzat per Antonio Bartolomé. L'interès que va despertar la seva programació és evident si tenim en compte que s'hi van arribar a inscriure cinc vegades el nombre de persones que hi podien assistir, en funció de la capacitat de les instal·lacions. La naturalesa dels dos tallers, vista a la llum de l'àmplia demanda que es va generar, constitueix un indicador excel·lent de l'interès per renovar els tradicionals recursos que han sustentat la investigació.

El lector podrà extreure idees profitoses del conjunt de treballs que aquí es presenten, podrà sentir-se recolzat institucionalment, li podrà resultar més fàcil desenvolupar noves perspectives i ubicar-se en les controvèrsies existents, podrà preveure la utilització de nous recursos documentals o de tractament d'imatge, podrà proposar aplicacions novadores, podrà aspirar a una avaluació positiva de les seves aportacions investigadores i podrà, en definitiva, avançar en el dur, però suggestiu i gratificant, camí de la investigació.

Tanmateix, no hi ha res que ens sigui donat sense esforç. El vell proverbi xinès segons el qual la formació d'un investigador requereix mil hores potser sigui considerat superlatiu, però la seva moralitat és una gran veritat, i ningú ens en pot sostreure. La constància en la formació, la tenacitat en l'interès per ampliar els coneixements, la valentia en la defensa dels plantejaments i l'audàcia de cada investigador a cada grup d'investigació per assolir les metes proposades són virtuts costoses de mantenir, però que es fan imprescindibles.

Serà en bona mesura l'esforç i l'interès d'individus i grups que, amb ajudes com les que els ofereix aquest dossier, possibilitaran un progrés en el domini metodològic i podran incidir en el desenvolupament i l'avenç investigador en l'àmpli àmbit temàtic de les ciències de l'educació.